

STARONOVÉ KULTY SVĚTIC V 19. STOLETÍ ANEB PO STOPÁCH SV. FILOMÉNY V ČECHÁCH

Zuzana PAVELKOVÁ ČEVELOVÁ

Předkládané téma chce představit jednu z forem katolické zbožnosti „dlouhého“ 19. století, která se rozvíjela navzdory vzájemnému odcizení církve a státu a všem nepřehlédnutelným modernizačním tendencím, které toto století doprovázely. Prostor, který zaplnila zbožnost a kult nové světice, nemohl být uměle vytvořen. Především na českém a moravském venkově stále přetrvávala úcta věřících ke svatým či k instituci římskokatolické církve jako takové,¹⁾ a tím také touha vyjádřit svůj postoj veřejně zbožnými úkony. Je příznačné, že především ve 2. polovině 19. století dochází k obnově řady kultů, poutí či procesí.²⁾

Zbožný kult věnovaný sv. Filoméně se rozvinul ve východních Čechách kolem poloviny 19. století. Více méně lokálně ohraničený fenomén, který se týkal obce Koclířov a blízkého okolí, je zajímavý v kontextu výzkumu zbožnosti 19. století hned v několika bodech. Především se jedná o cíleně vytvořený typ zbožnosti, která sem byla vsazena jako import ze zahraničí, původně prosazený nejprve ve vyšších církevních kruzích, neboť se lze jen těžko domnívat, že by za jeho rozvojem mohl stát prostý věřící.³⁾ Kult sv. Filomény byl spojen s obnovením zájmu o poutě a speciální pobožnosti, dokonce obohacené o udílení odpustků. Nelze tedy přehlédnout, že jsou

1) Obecně k tématu Lukáš FASORA a kol., *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*, Brno 2009.

2) Více k rozvoji cyrilometodějského kultu v 19. století na Moravě např. Martin. C. PUTNA, *Česká katolická literatura v evropském kontextu 1848–1918*, Praha 1998.

3) Kult sv. Filomény se nejdříve rozvinul v okolí Neapole a byl podpořen ze strany papeže Řehoře XVI. Papež Řehoř XVI. ustanovil roku 1837 přes předchozí kritiku svátek sv. Filomény, čímž dal prostor pro vznik a rozšíření jejího kultu. Srov. *Philomena von Rom in Ökumenisches Heiligenlexikon* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.heiligenlexikon.de/BiographienP/Philomena.html>>, [cit.3.1.2013].

obnoveny náboženské úkony, o kterých máme tendenci domnívat se, že se během „dlouhého“ 19. století spíše vytrácely.

V případě sv. Filomény jde navíc o zavedení zcela nové úcty k do té doby neznámé starověké světici, jejíž životopisná data a události jejího života jsou minimálně sporná. Její kult ale našel podporu v nejvyšších církevních kruzích v Římě, proto nemohl být de facto nijak zpochybněn. O rozvoji určitého kultu ovšem v tomto případě rozhodla osobní angažovanost jednotlivce. Jan Alois Dreml,⁴⁾ katolický kněz a [ctitel sv. Filomény], autor a překladatel náboženské literatury, byl v české katolické obci dobře znám.⁵⁾ Byl to právě on, který dokázal nadchnout svou farnost a dokonce okolní faráře, kteří poutě za sv. Filoménu následně podporovali a rozšiřovali.

O existenci daného kultu nás informuje ojedinelý tištěný pramen. Modlitební kniha, která vyšla pod názvem *Divotvůrkyně 19. století, svatá Panna a Mučednice Filumena*,⁶⁾ vznikla samozřejmě za účelem propagace daného kultu. Ovšem pohledem dnešní pramenné kritiky je to také cenný zdroj informací o formách zbožnosti konce 19. století. Autorem, respektive inovativním překladatelem této modlitební knihy, je Jan Alois Dreml, koclířovský farář a angažovaný propagátor Filomenina kultu.

Modlitebních knih přitom vycházelo během 19. století nepřeberné množství. Vedle sebe koexistovala celá řada typů, stále se vydávaly oblíbené nebeklíče, vycházely různě upravené překlady německých předloh, ale vznikaly i původní spisky českých autorů (kněží). Modlitební kniha byla po celé 19. století stále důležitý obchodní artikl, některé tiskárny měly na

4) Jan Alois DREML (1821–1875) byl vysvěcen pravděpodobně roku 1845, jako kněz působil v Koclířově a ve Sloupnici u Litomyšle. Překládal modlitební knihy, zejména tzv. berlinky, dále vcelku rozšířené modlitební knihy Ignáce Alfonze Stelziga apod. Srov. Antonín PODLAHA (ed.), *Český slovník bohovědný*, III., Praha 1926, s. 607.

5) Skupina angažovaných katolických kněží je v 19. století více méně uzavřená a dá se tvrdit, že se většina z nich znala přinejmenším z doslechu, ne-li přímo osobně. Řada z nich se podílela na vydávání odborných periodik, překládala, psala a šířila náboženskou literaturu či byla literárně činná. O situaci v „katolickém táboře“ důkladně informuje již zmiňovaná práce M. C. Putny, dobový přehled podává A. Podlaha.

6) Jan Alois DREML, *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá Panna mučednice Filumena*, Olomouc 1862. Jedná se o čtvrté vydání. Celkem vyšlo asi šest vydání, poslední vyšlo údajně roku 1888. A. PODLAHA (ed.), *Český slovník bohovědný*, s. 607. Dobový přehled české katolické produkce (Antonín PODLAHA (ed.), *Bibliografie české katolické literatury náboženské od roku 1828 až do nynější doby I–V.*, Praha 1918–1923.) ale knihu překvapivě neuvádí.

vydávání této literatury prakticky založenou celou živnost. Jednalo se tedy o masový typ literární produkce, jejímž cílem bylo přiblížit se nejobyčejnějším věřícím. Pro mnohé farníky byla modlitební kniha jedinou knihou (kromě kalendářového čtení), kterou doma měli. U těchto modlitebních knih se těžko definují specifika, která by jednotlivé tituly od sebe výrazněji odlišila. Některé modlitební knihy byly vydávány v nezměněné podobě celá desetiletí.⁷⁾

Výjimečnost *Divotvůrkyně devatenáctého století* spočívá v jejím specifickém zaměření. Nejde o všeobecně využitelnou modlitební knihu typu nebekličče. Tato modlitební kniha je zaměřená na jedinečné téma a region, je určena konkrétním uživatelům a slouží jako doprovod konkrétním pobožnostem a poutím. Vazba na region je navíc umocněna tím, že autor do svého výkladu zahrnuje zcela konkrétní osoby, kněze, kteří se do rozšiřování úcty k sv. Filoméně aktivně zapojili.

Ovšem kdo byla sv. Filoména a jak se vlastně dostala do východních Čech? Jak došlo k tomu, že se zde rozvíjel kult právě této konkrétní svěťice? Jak tato prakticky projevovaná zbožnost navazuje na místní tradice či jakou má roli v kontextu 19. století? Odpověď na tuto otázku rozhodně není jednoznačná a zasloužila by hlubší výzkum.

Svatá Filoména (dobově Filuména) patří mezi mučednice raného křesťanství. Její ostatky byly objeveny v roce 1802 v římských katakombách sv. Priscilly, kde má pramen prvotní domněnka, že se jedná o ostatky svaté. Její životopisná data a životní osud je ale zahalen do nejasností hraničících s legendou, což není nic neobvyklého. Tento osud s ní sdílí řada starověkých světců, kteří byli oficiálními místy opakovaně přijímáni nebo naopak nedoporučováni k oficiální úctě a nakonec ve 20. století vyřazeni z kalendáře svatých římskokatolické církve.⁸⁾

Ostatky sv. Filomény byly následně přeneseny do kostela v Mugnanu u Neapole.⁹⁾ Přítomnost ostatků, prosby, modlitby a následná svědectví

7) Více k typologii modlitebních knih srov. např. Zuzana ČEVELOVÁ, *Modlitební knihy jako pramen k obrazu zbožnosti a genderovým konstruktům 19. století*, in: *Theatrum Historiae* 6, 2010, s. 49–78; zde i další literatura k tématu. Kromě tištěných modlitebních knih je třeba připomenout fenomén ručně psaných modlitebních knih. Blíže *Růžová zahrádka. Rukopisné modlitební knížky 18. a 19. století. Sbíрка Jana Poše*, Olomouc 2009.

8) Díky činnosti II. vatikánského koncilu (1962–1965) došlo k revizi římského kalendáře a vyřazení některých starověkých světců.

9) Různé zdroje se v případě sv. Filomény shodují na základních údajích legendy: sv. Filoména žila asi na přelomu 3. a 4. století za vlády císaře Diokleciána. Byla dcerou řeckých rodičů, kteří patřili k tehdejší aristokracii s úzkou

o zázračných uzdraveních a vyslyšených prosbách způsobily, že se právě na tomto místě zásadně rozvinula úcta ke svaté a rozšířila v krátké době do různých částí Evropy.

V porovnání např. s úctou k Panně Marii Lurdské, z hlediska zbožnosti nepřehlédnutelným novým fenoménem 19. století, se nejedná o úctu masového charakteru. Na rozšíření určitého kultu mají vliv angažovaní jednotlivci. Kult se z Neapolska rozšířil do Francie, kde našel výrazný ohlas mimo jiné díky římskokatolickému knězi Janu Maria Vianney, známému jako farář arský. Život zbožného kněze, žijícího v nuzných poměrech, sám o sobě hraničí s legendou.¹⁰⁾ Byl to právě tento kněz, výrazný ctitel sv. Filomény, který se postaral o její zviditelnění. Konečně i jeho kult se již v 19. století šířil Evropou. Kdo ctil faráře arského, ctil i jeho typ zbožnosti, tedy i sv. Filoménu. Je to jistě jedna z možností, jak se kult sv. Filomény dostal do Čech. Není totiž známo, že by koclířovští faráři měli přímé styky s Itálií. Je tedy velmi pravděpodobné, že právě podle vzoru Jana Maria Vianneye založil děkan Antonín Kukla v Koclířově poutní místo ke sv. Filoméně.¹¹⁾

Jan Alois Dreml prezentuje kult sv. Filomény v modlitební knize následujícím způsobem: na začátku knihy nalezneme stručný životopis a příběh nalezení ostatků, nedílnou součástí knihy jsou příběhy zázraků, které se na přímluvu svaté udály jak v Neapolsku, tak také v Čechách. Autor nešetří výčtem různých zázračných uzdravení či příběhy o záchraně před úrazy. Jednotlivým zázračným epizodám je přikládána skutečná vážnost, což je umocněno zejména propojením s konkrétními jmény věřících. Sbírka má tedy charakter „svědectví hodnověrných svědků“ a podle autora je rozsah přímluv mnohem širší: „*Mlčením pomijím, kterak na přímluvu sv. Filomény v hospodářství, při chovu dobytka a v jiných případnostech přechoasto velmi nápadně spomoženo bylo, podotýkám toliko, že se těm podobné milosti, větším dílem v zповědnicí oznámené, již proto mlčením tajiti musejí. Ze*

vazbou na císařský dvůr. Při návštěvě Říma spatřil Dioklecián teprve třináctiletou dceru svých služebníků a chtěl si ji vzít za manželku, s čímž ovšem ona (jako křesťanka zaslibená Bohu) nesouhlasila. Následovalo mučení a nakonec smrt. Srov. *Philomena von Rom in Ökumenisches Heiligenlexikon* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.heiligenlexikon.de/BiographienP/Philomena.html>>, [cit.3.1.2013].

10) Svatořečen byl v roce 1925. Srov. *Johanes Maria Vianney in Ökumenisches Heiligenlexikon* [online]. Dostupné z URL: <http://www.heiligenlexikon.de/BiographienJ/Johannes-Maria_Vianney.htm>, [cit.16.1.2013].

11) Srov. *Za svatou Filoménou do Koclířova* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.naserodina.cz/article.php?clanek=965>>, [cit.16.1.2013].

*všeho tuto uvedeného světlo patrně vysvítá, že svatá Filuména nepřetržitě až do nynějšího dne se vždy novými zázraky zasklívá a tím v pravdě divotvůrkyní devatenáctého století jest.*¹²⁾

Přínosem této knihy je nesporně právě snaha autora zasadit zbožnost do domácího prostředí, poukázat na kořeny, které zde za přispění zbožných věřících zapustila, a přiblížit ji tak čtenářkám. Sbírká zázraků, které se na přímluvu svěťice udály již v českém prostředí, je s největší pravděpodobností práce pátera Dremla. Svatá Filoména je prezentována jako patronka porodu, ochránkyně dětí, přímluvkyně v zoufalých situacích, která uzdravuje vrozené vady i následky úrazů.

Pro italské prostředí jsou popsány i případy vzkříšení mrtvých novorozenců a dospělých. Víra současníků je tedy zasahována nejpádnejšími případy, které se jen mohou k věření předložit. Naproti tomu české prostředí je rezervované – o kolik jsou Čechy vzdáleny od místa původní úcty, o tolik jsou příběhy zázraků vázaných na české prostředí střízlivější. Svědčí o tom i recenze redakce Časopisu katolického duchovenstva: „*Ač nikterak nechceme tvrditi, že by každá zde vypravovaná událost skutečným byla zázrakem, jelikož autorita církevní o věcech těch se nevyslovila, nicméně uznati musíme, že události tu vypravované četnými svědectvími doloženy jsou.*“¹³⁾ Mentalita 19. století, rozpolcená i u církevních autorit mezi přirozenou tradiční zbožností na jedné straně a vkrádající se racionalismus na straně druhé, je silně patrná. Redakce časopisu zdůrazňuje, že kniha má církevní schválení od královehradecké konzistoře.¹⁴⁾

Filoména navíc zemřela podle legendy jako mladá dívka a panna, proto je její uctívání úzce propojeno se zbožností svobodných dívek, což se odráží i v obsahu knihy. Druhou část modlitební knihy tvoří vlastní pobožnosti: devítidenní pobožnost k sv. Filoméně, dále obvyklý sled modliteb ranních, večerních během týdne, před a po zpovědi, před a po přijímání, odpustkové modlitby. Úcta ke sv. Filoméně nebyla předem nějak vyhraněna, do Koclířova putovala procesí, kterých se účastnili různorodí věřící, nejen

12) Srov. J. A. DREML, *Divotvůrkyně devatenáctého století*, s. 153.

13) Literární oznamovatel: Jan Alois DREML, *Sv. Filuména, divotvůrkyně 19. století, sv. Panna a Mučienice*, Praha 1888 (recenze), in: Časopis katolického duchovenstva 3, 1888, s.183. Kniha byla přeložena (a doplněna) z italského originálu autora Francesca di Lucia. Srov. *Sv. Filuména ... Jan Alois Dreml* [online]. Dostupné z URL: <http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_14647>, [cit. 2.1.2013].

14) *Tamtéž*.

dívky.¹⁵⁾ Tato modlitební kniha je zároveň příručkou poutníka na cestu za sv. Filoménu. Odpovídají tomu např. modlitby před oltářem svatě či písně. Vzhledem k tomu, že se sv. Filoména řadí ke světicím-pannám, měl kult světiце oslovit vysloveně svobodné věřící. Oddíl modliteb k různým příležitostem zahrnuje modlitbu panice neb panny a obsahuje také návod k zaslíbení panenství na určitý čas Bohu.¹⁶⁾

Modlitební knihy 19. století jsou si ve většině případů velmi podobné a jen v ojedinělých případech vypovídají více o záměrech autora, překladatele nebo o čtenářské obci. Tato charakteristika ale naštěstí neplatí pro modlitební knihu *Divotvůrkyně 19. století*. Jazyk spolu s obsahem knihy příjemně plyne a vtahuje čtenáře přímo do dění koclířovské farnosti kolem poloviny 19. století. Když byl Jan Alois Dreml farářem v Koclířově, výrazně se podílel na rozvoji kultu sv. Filomény, ale jak sám uvádí, navazoval již na svého předchůdce Antonína Kuklu. Antonín Kukla, předchozí farář a děkan v Koclířově, začal pravděpodobně jako první po roce 1838 rozvíjet tento kult nejen ve své farnosti, ale zřejmě v Čechách vůbec.¹⁷⁾ Páter Kukla byl údajně na přímlyvu svatě sám uzdraven ze žaludečních křečí. Jak se k němu ale zpráva o existenci a zázracích sv. Filomény dostala, není známo. Ani Jan Alois Dreml se bohužel nezmiňuje o tom, kde získal předlohu pro modlitební knihu. V každém případě ještě za života Antonína Kukly (roku 1843) získala koclířovská farnost možnost konat pobožnosti s udělováním odpustků, což přitáhlo nebyvalou pozornost věřících ze širokého okolí a z Koclířova učinilo poutní místo. V roce 1847 bylo rozšířeno zasvěcení kostela v Koclířově na kostel sv. Jakuba a sv. Filumény.¹⁸⁾

Mezi tím se kult začal šířit i do dalších farností, především do Sloupnice (u Litomyšle), kam odešel působit jako farář právě Jan Alois Dreml.¹⁹⁾ Zdá se, že páter Dreml celý život neochvějně pracoval na rozšíření a ukot-

15) Srov. J. A. DREML, *Divotvůrkyně devatenáctého století*, s. 127–128.

16) *Tamtéž*, s. 389–393.

17) V Čechách a na Moravě se sporadicky nachází další sakrální objekty zasvěcené sv. Filoméne, např. v Osikách u Brna, kde nalezneme miniaturní kapli sv. Filomény; dále socha sv. Filomény v poutním kostele v Králíkách; volně stojící socha sv. Filomény v obci Leština na Šumpersku.

18) Srov. J. A. DREML, *Divotvůrkyně devatenáctého století*, s. 126.

19) Farnost Sloupnice mapuje stručně svou historii a uvádí, že Jan Alois Dreml působil ve Sloupnici nejprve jako administrátor (1855–1857) a následně jako farář (1857–1875). Pout' ke cti sv. Filomény se zde v srpnu koná dodnes. Srov. *Duchovní správci v Horní Sloupnici od obnovení farnosti roku 1711* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.farnost-sloupnice.cz/pastorace.html>>, [cit. 3.1.2013].

vení filomenské úcty. Sloupnická farnost získala taktéž možnost konat pobožnosti s udílením odpustků (údajně k tomu došlo ještě před rokem 1855), slavila se zde také slavnost vyzvednutí ostatků sv. Filomény.²⁰⁾ Do Sloupnice pak putovali poutníci z blízkého i vzdálenějšího okolí – z blízké Řetové, či ze vzdálenějšího Ústí nad Orlicí a Vysokého Mýta. Na slavnost konanou v roce 1849 se mělo sejít až deset tisíc poutníků z východních Čech. Obdobným způsobem se kult rozšířil do různých farností v regionu (Dreml uvádí Jezbořice u Pardubic). Konkrétním výrazem úcty se stala výstavba oltářů a soch sv. Filomény v kostelích, došlo k rozšíření povinných modliteb kněží také o modlitby ke sv. Filoméně.

Kult svaté Filomény je zajímavým příkladem dynamiky zbožnosti, se kterou se v 19. století můžeme setkat. Kult sv. Filomény prošel několika fázemi vývoje – pozvolným začátkem (před polovinou 19. století), dynamickým vrcholem v druhé polovině století a také svým zapomněním. Jde zároveň o jeden z mnoha příkladů rozvoje zbožnosti ve spojení s poutní praxí v Čechách a na Moravě. Přestože se rozvíjely i nové nebo obnovené kulty Panny Marie či kult cyrilometodějský, tento kult během 19. století nezapadl, ač měl více méně regionální charakter. Koclířovští vzpomínají, jak ještě někdy v době první Československé republiky byly do Koclířova vypravovány pro poutníky speciální vlaky z Brna.²¹⁾

V důsledku společenského a politického vývoje ve 20. století ale došlo k omezení náboženského života do té míry, že zdi koclířovského kostela mohly jen smutně vzpomínat na bývalou slávu. Farnost i kostel zpustly natolik, že se v 90. letech 20. století uvažovalo téměř o demolici kostela, fara byla v této době již prodána. Téměř zázrakem se podařilo před několika lety koclířovskou farnost vzkřísit z popela. Koclířov se stal novým cílem zbožnosti a centrem tzv. fatimského apoštolátu.²²⁾ Kostel byl opraven a postupně dochází dokonce k obnově filomenské úcty a poutí.²³⁾

20) Výroční slavnost byla ustanovena na 25. května, srov. J. A. DREML, *Divotvůrkyně devatenáctého století*, s. 126–127.

21) Srov. *Za svatou Filoménou do Koclířova* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.naserodina.cz/article.php?clanek=965>> .[cit. 16. 1. 2013].

22) Fatimský apoštolát je laické hnutí věřících, kteří šíří poselství Panny Marie zjevené třem malým dětem v portugalské Fatimě v roce 1917. Jedná se o mariánské modlitební společenství rozšířené po celém světě, v České republice bylo obnoveno po roce 1990. Srov. *Českomoravská Fatima Koclířov* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.cm-fatima.cz/fatimsky-apostolat>> , [cit. 16. 1. 2013].

23) Srov. *Za svatou Filoménou do Koclířova* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.naserodina.cz/article.php?clanek=965>> .[cit. 16. 1. 2013].

Otázkou zůstává, do jaké míry měla vliv na zánik kultu také revize římského kalendáře svatých v 60. letech 20. století, ze kterého byla sv. Filoména (spolu s některými dalšími svěťci) roku 1961 vyřazena.²⁴⁾ V okolí Neapole ale tento zásah nikdy nebyl brán v potaz, poutě do dnešního Mugnana se stále konají a svým charakterem připomínají poutě 19. století.

Současný římský kalendář svatých, schválený Janem Pavlem II. v roce 2001, zahrnuje do svého obsahu téměř sedm tisíc svatých a blahoslavených,²⁵⁾ kde ovšem Filoména jmenována není.²⁶⁾ Přestože v původním Martyrologiu (před revizí) byla uvedena,²⁷⁾ dnes je tedy z oficiálního kalendáře pro nedostatek historických potvrzení kultu vyřazena.²⁸⁾ Za pozornost jistě stojí tento fakt v porovnání s živelnou existencí kultu jak v Itálii, tak u nás. Tento fenomén jen potvrzuje velkou šíři zbožnosti a zájmů, které v sobě zahrnuje římskokatolická církev, a to i v té chvíli, kdy se setkáváme se zdánlivě protichůdnými informacemi. Tato dynamika byla vždy hnací silou vývoje a transformace církve a je jím, jak je vidět, dodnes.

24) První souhrnný seznam světců (Martyrologium Romanum) a blahoslavených katolické církve byl schválen na Tridentském koncilu papežem Řehořem XIII. Tento seznam zahrnoval prakticky všechny svěťce, kteří se do té doby nějakým způsobem zapsali do historie katolické církve a kolem jejich osoby se vytvořil určitý kult. Historická hodnověrnost v této chvíli nehrála tak důležitou roli. V průběhu staletí ale počet světců narůstal a seznam bylo nutné revidovat. K první revizi kalendáře po několika staletích došlo díky činnosti Druhého vatikánského koncilu a roku 1961 byla řada světců pro nedostatečné důkazy, které by podložily jejich historickou existenci a kult, vyřazena. Zároveň byly ustanoveny speciální výzkumné komise, které pracovaly na pečlivém zhodnocení římského kalendáře. Výsledek jejich činnosti byl schválen roku 2001. Údaje ke sv. Filoméně: Srov. *Philomena von Rom in Ökumenisches Heiligenlexikon* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.heiligenlexikon.de/BiographienP/Philomena.html>>, [cit. 4.1.2013].

25) Nová revize seznamu svatých byla schválena v roce 2004.

26) Srov. *Abecední přehled světců* [online]. Dostupné z URL: <http://catholica.cz/uvod/abecedni_prehled.doc>, [cit. 4.1.2012].

27) Srov. *Svatí a blahoslavení podla nového Martyrologium Romanum* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.jezuiti.sk/admin/dok/47f991974e60e.pdf>>, [cit. 4.1.2012].

28) Ne tak v Itálii, díky neoslabující úctě byla svěťce oficiálně v roce 1993 zařazena do místního diecézního seznamu svatých. Srov. *Za svatou Filoménu do Koclířova* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.naserodina.cz/article.php?clanek=965>>, [cit. 16.1.2013].

OLD AND NEW CULTS OF SAINTS IN THE 19th CENTURY – OR TRACKING ST. PHILOMENA IN BOHEMIA

The mini-study seeks to introduce one of the forms of the Catholic religiousness in the “long” 19th century, which developed despite the mutual estrangement of the church and the state. It is related to a cult of the medieval saint St. Philomena imported from abroad, which developed in eastern Bohemia in the 2nd half of the century. The study deals with individual crucial phenomena, such as the role played by an individual while the cult was created and spread, or external demonstrations of traditional religiousness in modern times. The issue of the source and its criticism, as well as the “life after life”, i.e. the dynamism of the cult and its transformations in the course of the 20th century and at present, was not omitted either.